

Verzoekschrift belanghebbenden
8 december strafproces
13 augustus 2012

**Aan: De Krijgsraad in het strafproces ter zake
de op 7, 8 of 9 december 1982 in Fort
Zeelandia gepleegde strafbare feiten**

Geven met verschuldigde eerbied te kennen:

I. VERZOEKERS

allen te deze domicilie kiezende ten Kantore van het Advocatenkantoor Lim A Po aan de Mr. F.H.R. Lim A Postraat no. 14 te Paramaribo en voor wie als gemachtigden, zowel afzonderlijk als gezamenlijk optreden, met de macht van substitutie, Mr. F. Kruisland, Mr. S. Marica en Mr. H.A.M. Essed, advocaten bij het Hof van Justitie van Suriname, verder te noemen, "**Verzoekers**".

1. Bij twee beschikkingen van het Hof van Justitie van Suriname d.d. 31 oktober 2000, zijn Verzoekers sub A tot en met M, allen nabestaanden van de op 7, 8 of 9 december 1982 in het Fort Zeelandia te Paramaribo vermoorde 15 personen, respectievelijk verzoekster sub N, door voormeld Hof aangemerkt "als belanghebbenden bij de vervolging" van de verdachten van voormelde moorden.

Bij voormelde beschikkingen heeft het Hof van Justitie de Procureur-Generaal bevolen tegen "Desiré Delano Bouterse" en anderen "een strafvervolging" in te stellen ter zake voormelde moorden.

Verzoekers hebben de Griffier van het Hof van Justitie bij schrijven d.d. 8 augustus 2012 om kopieën van voormelde beschikkingen verzocht, doch deze nog niet kunnen verkrijgen. Verzoekers verwijzen naar deze beschikkingen en verzoeken de Krijgsraad om die als hier ingelast en woordelijk herhaald te beschouwen. Zodra verzoekers de kopieën ontvangen zullen zij deze alsnog aan de Krijgsraad doen toekomen.

De Krijgsraad heeft op 30 november 2007 een aanvang gemaakt met de berechting van de voormelde verdachten en op 13 april 2012 stond deze strafzaak voor requisitoir op de rol, welke strafproces hierna zal worden aangeduid als het "**8 december Strafproces**".

2. Op grond van de afkondiging op 5 april 2012 (S.B. 2012 no. 49) van de wet van 5 april 2012 tot wijziging van de "Amnestiewet 1989" (S.B. 1992 no. 68), verder te noemen de "**Amnestiewet 2012**", en het als gevolg daarvan door de Krijgsraad gewezen vonnis d.d. 11 mei 2012 tot schorsing van de vervolging in het 8 december Strafproces, vragen Verzoekers beleefd uw welwillende aandacht voor het volgende.

II. DE GRONDSLAG VAN HET VERZOEK

3. De Krijgsraad heeft bij het vonnis d.d. 11 mei 2012, onder andere, geoordeeld dat:
- a) de bepalingen van de "American Convention on Human Rights" verder te noemen het "**Verdrag**", "die naar hun inhoud een ieder kunnen binden, deel uitmaken van de Surinaamse rechtsorde". (Zie vonnis 11 mei 2012, § 5.2, p. 13); en
  - b) dat er "geen bepalingen in het belang van de nabestaanden in [het Inter-Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens] zijn aangetroffen, waarbij gesteld kan worden dat de gewijzigde Amnestiewet in strijd is met een ieder verbindende bepaling van voornoemd verdrag jegens nabestaanden, dus van een fundamenteel en specifiek recht welke ingeroepen kan worden door de nabestaanden en waarvan beknottig heeft plaatsgevonden door de Amnestiewet" (Zie vonnis 11 mei 2012, § 5.2, p. 14).

4. Verzoekers kunnen zich met het oordeel sub a geheel verenigen, maar kunnen zich in het geheel niet met het oordeel sub b verenigen, omdat zij bescheiden van oordeel zijn dat (i) zij rechtstreeks aan de artikelen 8 en 25 van het Verdrag specifieke hierna nog aan te geven rechten kunnen ontlenuen en dat (ii) de Krijgsraad ingevolge artikel 1 lid 1 van het Verdrag gehouden is die rechten te respecteren en te handhaven.

Artikel 8 van het Verdrag

5. Artikel 8 lid 1 van het Verdrag luidt:

“Een ieder heeft ter staving van de gegrondheid van elke tegen hem ingebrachte beschuldiging van strafrechtelijke aard of ter vaststelling van zijn rechten en plichten van burgerrechtelijke, arbeidsrechtelijke, fiscale of enige andere aard recht op een behandeling van zijn zaak, met deugdelijke waarborgen en binnen een redelijke termijn, door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie die eerder bij wet is ingesteld.”.

“Every person has the right to a hearing, with due guarantees and within a reasonable time, by a competent, independent, and impartial tribunal, previously established by law, in the substantiation of any accusation of a criminal nature made against him or for the determination of his rights and obligations of a civil, labor, fiscal, or any other nature”.

(De vertaling van de in dit verzoekschrift opgenomen tekst van het Verdrag naar het Nederlands, is van de Stichting Juridische Samenwerking Suriname Nederland, uitgegeven in 2006 te Paramaribo onder de titel: “Rechten van de Mens, Verklaringen en Verdragen Inter-Amerikaans Systeem, Statuut en Procedureregels Inter-Amerikaanse Commissie en Inter-Amerikaans Hof”).

6. Het bij het Verdrag ingestelde systeem ter bescherming van de rechten van de mens in de verdragsstaten, kent twee juridische instanties die op grond van klachten van burgers van verdragspartijen uitspraken kunnen doen ter vaststelling van de vraag of in concrete gevallen verdragsstaten de door het Verdrag beschermde rechten van hun burgers hebben geschonden. Het betreft in deze de Inter-Amerikaanse Commissie voor de Rechten van de Mens, als bedoeld in artikel 33 sub a van het Verdrag, verder te noemen de “**Commissie**”, en het Inter-Amerikaanse Hof voor de Rechten van de Mens, als bedoeld in artikel 33 sub b van het Verdrag verder te noemen het “**Hof**”.

De afgelopen twee decennia hebben zowel de Commissie als het Hof expliciete uitspraken gedaan over de inhoud en de reikwijdte van artikel 8 lid 1 van het Verdrag.

(De vertalingen in dit verzoekschrift van de uitspraken van de Commissie en van het Hof zijn van Verzoekers).

Jurisprudentie Commissie inzake artikel 8

7. In oktober 1992 heeft de Commissie in de zaak *Mendoza* het recht op een eerlijk proces welke slachtoffers en nabestaanden ontlenuen aan artikel 8 lid 1 van het Verdrag voor het eerst gerelateerd aan, en van toepassing verklaard in strafzaken. In deze zaak klaagden verzoekers over de juridische gevolgen en toepassing door de rechterlijke macht van een Uruguayaanse amnestiewet die de niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie voorschreef in strafzaken aangaande ernstige mensrechtenschendingen.

Meer in het bijzonder klaagden de verzoekers dat zulks in strijd was met, onder andere, artikel 8 lid 1 van het Verdrag (het recht op een eerlijk proces).

(Zie IACRM, *Mendoza et al. v. Uruguay*, Cases 10.029, 10.036, 10.145, 10.305, 10.372, 10.373, 10.374 and 10.375, Report No. 29/92 (2 October 1992), OEA/Ser./L/V/II.83 (12 March 1993), §§ 35-46, § 2, en § 10).

Deze en alle hierna volgende uitspraken van de Commissie aangeduid als “IACRM”. zijn te vinden op: [http://www.oas.org/en/iachr/decisions/cases_reports.asp].

8. De Commissie oordeelde dat de juridische gevolgen van de amnestiewet onverenigbaar waren met het recht op een eerlijk proces welke klagers ontleenden aan artikel 8 lid 1 van het Verdrag.

Meer in het bijzonder oordeelde de Commissie dat:

“Eén van de gevolg[en] van de wet was dat het slachtoffer of zijn rechtsopvolger werd verhinderd om deel te nemen aan het strafproces, hetwelk de aangewezen manier is om het plegen van de gewraakte misdrijven te onderzoeken, de strafrechtelijke aansprakelijkheid vast te stellen en de verantwoordelijken, hun medeplegers en hun medeplichtigen te bestraffen”.

“One of the law’s effect[s] was to deny the victim or his rightful claimant the opportunity to participate in the criminal proceedings, which is the appropriate means to investigate the commission of the crimes denounced, determine criminal liability and impose punishment on those responsible, their accomplices and accessories after the fact”. (Zie vorige verwijzing §§ 40).

Op grond van deze overwegingen concludeerde de Commissie dat Uruguay in strijd had gehandeld met het recht op een eerlijk proces welke de klagers ontleenden aan artikel 8 lid 1 het Verdrag. (Zie vorige verwijzing §§ 45-46).

9. Uit de overwegingen van de Commissie in deze zaak *Mendoza*, volgt dat in een strafprocedure die is ingesteld vanwege ernstige mensenrechtenschendingen, het recht op een eerlijk proces in een strafrechtelijke procedure niet alleen toekomt aan de verdachte, maar eveneens aan slachtoffers en nabestaanden.

(Zie ook IACRM, Garay Hermosilla et al. v. Chile, Case 10.843, Report No. 36/96 (15 October 1996), OEA/Ser.L/V/II.95 (14 March 1997), § 63; IACRM, Carmelo Soria Espinoza v. Chile, Case 11.725, Report No. 133/99, § 81.)

10. Uit deze uitspraak van de Commissie in de zaak *Mendoza* volgt bovendien dat het recht op een eerlijk proces ingevolge artikel 8 lid 1 van het Verdrag garandeert dat slachtoffers en nabestaanden kunnen deelnemen in de strafrechtelijke procedure tegen de vermoedelijke daders van die ernstige mensenrechtenschendingen.

11. Op grond van het Uruguayaans strafprocesrecht hadden slachtoffers en nabestaanden het recht om zich rechtstreeks tot de strafrechter te richten met alle verzoeken die bijdroegen aan de strafvorderlijke waarheidsvinding en het vaststellen van strafrechtelijke aansprakelijkheid.

(Zie IACRM, Mendoza et al. v. Uruguay, Cases 10.029, 10.036, 10.145, 10.305, 10.372, 10.373, 10.374 and 10.375, Report No. 29/92 (2 October 1992), OEA/Ser.L/V/II.83 (12 March 1993), § 41).

Daardoor werd het belang van de uitspraak in de zaak *Mendoza* beperkt tot die rechtsstelsels welke slachtoffers en nabestaanden uitdrukkelijk erkennen als procespartij in een strafrechtelijke procedure.

12. In januari 1999 oordeelde de Commissie in de zaak *Parada Cea* echter dat deze interpretatie van artikel 8 lid 1 van het Verdrag ook gelding had ten aanzien van strafrechtsstelsels die geen procedurele rechten toekenden aan slachtoffers en nabestaanden.

(Zie IACRM, Parada Cea et al. V. El Salvador, Case 10.480, Report No. 1/99 (27 January 1999), OEA/Ser. L/V/II.102 (16 April 1999), § 118-123).

De Commissie oordeelde in deze zaak dat:

“In tegenstelling tot de situatie in andere Latijns-Amerikaanse landen, verschaft het Salvadoriaans Wetboek van Strafvordering geen recht aan slachtoffers om deel te nemen aan het strafproces [...]. Dit laat echter onverlet dat ten aanzien van die misdrijven waarvan de staat vervolgingsmonolie bezit, de staat verplicht is om een strafrechtelijk onderzoek te starten en de vervolging in te stellen, d.w.z. om de openbare orde te handhaven en het recht [van slachtoffers] op een eerlijk proces te garanderen”.

“Unlike what occurs in other Latin American countries, the 1974 Code of Criminal Procedure of El Salvador does not recognize the right of victims to participate in the criminal proceedings [...]. Nevertheless, for this type of crime, which is prosecuted by the State [...], the State has the obligation to investigate and prosecute the crimes, i.e., to preserve public order and guarantee the [victim’s] right to justice”.
(Zie vorige verwijzing § 119).

13. Het feit dat het Salvadoriaanse strafprocesrecht geen procesrechten toekende aan slachtoffers en nabestaanden stond er dus niet aan in de weg dat de procesrechten van laatstgenoemden werden doorkruist door de Salvadoriaanse amnestiewet. Dientengevolge kwam de Commissie tot de conclusie dat:

“door de algemene amnestiewet te bekrachtigen en te handhaven, heeft Salvadoriaanse staat gehandeld in strijd met het in artikel 8 lid 1 van het Verdrag gewaarborgde recht op een eerlijk proces, ten nadele van de overlevende slachtoffers”.

“in approving and enforcing the General Amnesty Law, the Salvadoran State violated the right to judicial guarantees enshrined in Article 8(1) of the Convention, to the detriment of the surviving victims [...]”. (zie vorige verwijzing § 123).

Jurisprudentie Hof inzake artikel 8

14. Het Inter-Amerikaans Hof voor de Rechten van de Mens heeft deze doctrine van de Commissie integraal overgenomen.

(zie A. Siebert-Fohr, Prosecuting Serious Human Rights Violations, Oxford: Oxford University Press 2009, p. 61.)

In Januari 1998 heeft het Hof in de zaak *Blake* geoordeeld dat:

“Artikel 8 lid 1 van het Verdrag moet extensief geïnterpreteerd worden, op basis van zowel de letter en de geest van deze bepaling [...]”.

“Article 8(1) of the Convention must be given a broad interpretation based on both the letter and the spirit of this provision’ [...].

(zie IAHRM, Blake v. Guatemala, 24 January 1998 [Merits], Series C No. 36, § 96).

Deze en alle hierna volgende uitspraken van het Hof aangeduid als “IAHRM”, zijn te vinden op: [<http://www.corteidh.or.cr/index.cfm>].

15. Het Hof maakte in deze zaak ook duidelijk dat:

“Bij een dergelijke interpretatie omvat artikel 8 lid 1 van het Verdrag ook de rechten van de nabestaanden op procesrechtelijke garanties”.

“[t]hus interpreted, [...] Article 8(1) of the Convention also includes the rights of the victim’s relatives to judicial guarantee.”.

(Zie vorige verwijzing, § 97).

16. Het Hof heeft in deze zaak *Blake* geconcludeerd dat ingevolge artikel 8 lid 1 van het Verdrag nabestaanden aanspraak maken op:

- a) de instelling van een strafrechtelijk onderzoek naar schendingen van, onder andere, het recht op leven van hun familieleden;
- b) het instellen van strafrechtelijke vervolging tegen de verdachten van ernstige mensenrechtenschendingen;
- c) de tenuitvoerlegging van de opgelegde straf; en
- d) compensatie voor de materiële en immateriële schade die het gevolg zijn van die mensenrechtenschendingen.

(Zie IAHRM, Blake v. Guatemala, 24 January 1998 [Merits], Series C No. 36, § 97).

17. In november 1999 gaf het Hof in de zaak *Villagrán Morales* vervolgens een nauwkeurige beschrijving van de reikwijdte van artikel 8 lid 1 van het Verdrag voor strafrechtelijke procedures. Het Hof concludeerde dat:

“[...] het is evident dat uit artikel 8 van het Verdrag volgt dat slachtoffers van mensenrechtenschendingen en hun nabestaanden aanzienlijke mogelijkheden moeten hebben om gehoord te worden in, en deel te nemen aan, de respectieve processen, zowel met het doel de feiten op te helderen als de verantwoordelijken te bestraffen, en om schadeloos gesteld te worden”.

“[...] it is evident from Article 8 of the Convention that the victims of human rights violations or their next of kin should have substantial possibilities of being heard and acting in the respective proceedings, both in order to clarify the facts and punish those responsible, and to seek due reparation”.

(Zie IAHRM, "Street Children " (Villagran-Morales et al.) v. Guatemala, 19 November 1999 [Merits], Series C No. 63, § 227).

18. In augustus 2000 en in november 2010 heeft het Hof deze juridisch bindende interpretatie van artikel 8 lid 1 van het Verdrag nog eens herhaald in respectievelijk de zaken *Durand and Ugarte* en *Gomes Lund*.

Volgens het Hof volgt uit de, op de staat rustende, verplichting om ambtshalve een strafrechtelijk onderzoek in te stellen naar ernstige mensenrechtenschendingen, dat slachtoffers en nabestaanden ingevolge artikel 8 lid 1 van het Verdrag het recht hebben:

“om een klacht in te dienen of een zaak te beginnen, verzoekschriften in te dienen of bewijs aan te dragen, of elke andere kwestie aan te kaarten, met het doel procedureel deel te nemen aan het strafrechtelijk onderzoek in de hoop de waarheid te achterhalen of de feiten vast te stellen”.

“to file a complaint or present a lawsuit, evidence, or applications, or any other matter, in order to participate procedurally in the criminal investigation with the hope of establishing the truth of the facts”.

(Zie IAHRM, Durand and Ugarte v. Peru, 16 August 2000 [Merits], Series C No. 68, § 129; IAVRM, Gomes Lund et al. ("Guerrilha do Araguaia") v. Brazil, 24 November 2010 [Preliminary Objections, Merits, Reparations and Costs], Series C No. 219, § 139).

19. In augustus 2002 oordeelde het Hof in de zaak *Caracazo* dat:

“de nabestaanden en nog in leven zijnde slachtoffers moeten, ingevolge nationaal recht en de bepalingen van het Verdrag, volledige toegang hebben tot, en de bevoegdheid hebben om op te treden gedurende, alle fasen en op alle niveaus van bedoelde onderzoeken”.

“[t]he next of kin of the victims and the surviving victims must have full access and the capacity to act during all stages and levels of said investigations, pursuant to domestic law and to the provisions of the American Convention”.

(zie IAHRM, The Caracazo v. Venezuela, 29 August 2002 [Reparations and Costs], Series C No. 95, § 118. Zie ook IAHRM, Bueno-Alves v. Argentina, 11 May 2007 [Merits, Reparations, and Costs], Series C No. 164, § 21).

20. In mei 2001 oordeelde het Hof in de zaak *Rochela Massacre* bovendien dat:

“[i]n het kader van de deelname van slachtoffers [aan het strafproces], moet de Staat garanderen dat slachtoffers in elke fase van het strafproces de mogelijkheid hebben om hun bezwaren kenbaar te maken of bewijs aan te leveren, en dat deze volledig en serieus worden bestudeerd door de autoriteiten alvorens wordt overgegaan tot het vaststellen van de feiten, de verantwoordelijkheid, de sancties en de schadeloosstelling”.

"[w]ith regard to the participation of the victims [in the criminal proceedings], the State should guarantee that at every stage of the proceedings the victims have the opportunity to present their concerns and evidence, and that these be completely and seriously analyzed by the authorities before determining the facts, responsibility, penalties, and reparations".
Zie IAHRM, The Rochela Massacre v. Colombia, 11 May 2007 [Merits, Reparations, and Costs], Series C No. 163, § 195).

21. In september 2005 oordeelde het Hof in de zaak *Mapiripán Massacre*, daarenboven onder de paragraaf '*Effectiveness of the duty to investigate within the regular criminal proceeding*' als volgt:

"[...] het is noodzakelijk om in herinnering te brengen dat het in deze zaak gaat om buitengerechterlijke executies, en dat staten bij dit soort zaken verplicht zijn om ambtshalve en per omgaande een serieus, onpartijdig en effectief onderzoek in te stellen. Gedurende het vooronderzoek en het onderzoek ter terechtzitting moeten slachtoffers van mensenrechtenschendingen, of hun nabestaanden, voldoende mogelijkheden hebben om aan het strafproces deel te nemen en gehoord te worden, met het doel de feiten op te helderen, de verantwoordelijken te bestraffen, en schadeloos gesteld te worden".

"[...], it is necessary to recall that the instant case is one in which there were extralegal executions, and in this type of cases the State has the duty to ex officio and promptly begin a serious, impartial and effective investigation. During the investigative and judicial processes, the victims of human rights violations, or their next of kin, must have ample opportunity to participate and be heard, both regarding elucidation of the facts and punishment of those responsible, and in seeking fair compensation".
(Zie IAHRM, "Mapiripán Massacre" v. Colombia, 15 September 2005 [Merits, Reparations and Costs], Series C No. 134, § 219).

22. Artikel 8 lid 1 van het Verdrag omvat dus zonder meer het recht van slachtoffers en nabestaanden om deel te nemen aan het strafproces tegen de personen die worden verdacht van ernstige mensenrechtenschendingen, zoals in casu in het onderhavige 8 december strafproces het geval is.

23. Uit de hiervoor besproken jurisprudentie van de Commissie en de juridisch bindende uitspraken van het Hof, volgt zonder meer dat slachtoffers en nabestaanden ingevolge artikel 8 lid 1 van het Verdrag bevoegd zijn om zich rechtstreeks te richten tot de strafrechter die is belast met de berechting van de misdrijven die hen aangaan.

Deze conclusie wordt ook getrokken door gezaghebbende schrijvers.

(zie A. Siebert-Fohr, Prosecuting Serious Human Rights Violations, Oxford: Oxford University Press 2009, p. 61. Voor de verstrekking van deze bepaling voor nationale strafrechtssystemen, zie F.F. Basch, 'The Doctrine of the Inter-American Court of Human Rights Regarding States' Duty to Prosecute Human Rights Violations and Its Dangers', 23 American University International Law Review 2007-2008, p. 195-230.)

Artikel 8: een ieder verbindend

24. Uit voren vermelde jurisprudentie van zowel de Commissie als van het Hof, waarbij op grond van artikel 8 lid 1 van het Verdrag rechten worden toegekend aan nabestaanden, volgt dat zowel de Commissie als het Hof dit artikel zonder meer als een naar haar inhoud een ieder verbindend beschouwen. Immers indien dit artikel niet naar haar inhoud een ieder verbindend is zouden daaraan ook geen subjectieve rechten ontleend kunnen worden.

25. Dat dit artikel een ieder verbindende bepaling is, is ook de conclusie van gezaghebbende schrijvers en wel omdat:

- a) gelet op het voorwerp en doel van het Verdrag dit de kennelijke bedoeling was van verdragspartijen;
- b) slachtoffers en nabestaanden zowel de formele als de materiële normadressaat van artikel 8 lid 1 zijn;

- c) de inhoud van artikel 8 lid 1 zonder meer als objectief recht kan functioneren in de nationale rechtsorde;
- d) de inhoud van artikel 8 lid 1 zich leent voor rechtstreekse toepassing door de rechter;
- e) de inhoud van artikel 8 lid 1 voldoende concreet is.

(Zie voor een uitvoerige bespreking van al deze elementen van 'een ieder verbindende bepalingen', A. Nollkaemper, National Courts and the International Rule of Law, Oxford: Oxford University Press 2011, p. 117-138; J.W.A. Fleuren, Een ieder verbindende bepalingen van verdragen, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2004).

Verbindende kracht artikel 8 lid 1

26. Op grond van het voorgaande heeft artikel 8 lid 1 van het verdrag dan ook “verbindende kracht”, oftewel maakt de verdragsbepaling deel uit van de Surinaamse rechtsorde, zoals bedoeld in artikel 105 GW. Daaruit volgt dat artikel 8 lid 1 van het verdrag rechtstreekse werking heeft, hetgeen niets anders wil zeggen dan dat de bepaling inroepbaar is, oftewel dat daarop een rechtstreeks beroep kan worden gedaan door burgers.

27. Een strafrechtelijke procedure tegen verdachten van ernstige mensenrechtenschendingen moet op grond van hiervoor besproken jurisprudentie inzake artikel 8 lid 1 van het Verdrag tevens worden opgevat als een rechtsgeding ter vaststelling van de rechten van slachtoffers en nabestaanden. Deze koppeling tussen het recht op een eerlijk proces van zowel verdachten als slachtoffers en nabestaanden bewerkstelligt dat de rechten van laatstgenoemden ingevolge artikel 105 GW een onlosmakelijk onderdeel uitmaken van het Surinaamse strafrechtstelsel.

28. In dit kader wordt ook wel gesproken van de “aanvullende werking” van de grondwettelijke doorwerkingsbepaling van artikel 105 GW. Gelijk verdachten, moeten slachtoffers en nabestaanden in een nationale strafrechtelijke procedure die hen aangaat, op grond van de jurisprudentie van het Inter-Amerikaans Hof, een rechtstreeks beroep kunnen doen op de rechtsbescherming die zij ontlene aan artikel 8 lid 1 van het Verdrag.

(Zie A. Nollkaemper, National Courts and the International Rule of Law, Oxford: Oxford University Press 2011, p. 120).

29. Daarenboven moet worden geconcludeerd dat met onderhavig beroep van Verzoekers op, en de toepassing door de Krijgsraad van artikel 8 lid 1 van het Verdrag, op geen enkele wijze afbreuk wordt gedaan aan het recht op een eerlijk proces dat de verdachten in onderhavig strafproces ontlene aan dezelfde verdragsbepaling of enige andere regel van nationaal (strafproces)recht.

Artikel 25 van het Verdrag

30. De Krijgsraad heeft bij het vonnis d.d. 11 mei 2012 ook geoordeeld:

- a) “Nu lid 2 van artikel 25 van de ‘American Convention on Human Rights’ voorschrijft dat de lidlanden zich dienen te beijveren om die minimale garanties te geven voor de burgers en dus voor slachtoffers/nabestaanden in de nationale wetten te waarborgen, zoals de garantie voor het rechtsherstel, duidt dit erop dat deze bepaling door de burgers niet direct kan worden ingeroepen en dat deze bepaling niet ‘self-executing’ is”. *(Zie vonnis d.d. 11 mei 2012, § 5.2, p. 14).*
- b) “De gewijzigde Amnestiewet heeft in artikel 4 overigens wel rekening gehouden met voormeld rechtsherstel door het aankondigen van een Waarheids- en Verzoeningscommissie”. *(Zie vonnis d.d. 11 mei 2012, § 5.2, p. 14).*

Verzoekers kunnen zich met voren vermeld oordelen van de Krijgsraad in het geheel niet verenigen en wel om de hierna volgende redenen.

31. Artikel 25 van het Verdrag luidt:

“1. Een ieder heeft het recht op eenvoudige en onmiddellijke toegang of elke andere effectieve toegang tot een bevoegd gerecht of rechterlijke instantie ter bescherming tegen daden die zijn door de Grondwet of wetten van de betrokken Staat of dit Verdrag erkende

fundamentele rechten schenden, ook al is een dergelijke schending begaan door personen die handelde in de uitoefening van hun officiële taken.

2. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag verbinden zich:

- a. te garanderen dat de rechten van elke persoon die een dergelijk rechtsmiddel aanwendt, worden vastgesteld door de bevoegde instantie, waarin het rechtssysteem van de Staat voorziet;
- b. de mogelijkheden van rechtsherstel te ontwikkelen; en
- c. er voor zorg te dragen dat de bevoegde autoriteiten dergelijk herstel, indien toegewezen, ten uitvoer brengen.”.

“1. Everyone has the right to simple and prompt recourse, or any other effective recourse, to a competent court or tribunal for protection against acts that violate his fundamental rights recognized by the constitution or laws of the state concerned or by this Convention, even though such violation may have been committed by persons acting in the course of their official duties.

2. The State Parties undertake:

- a. to ensure any person claiming such remedy shall have his rights determined by the competent authority provided for by the legal system of the state;*
- b. to develop the possibilities of judicial remedy; and*
- c. to ensure that the competent authorities shall enforce such remedies when granted.”.*

32. Waar artikel 8 van het Verdrag (*‘the right to a fair trial’*) ziet op de procesrechtelijke garanties die van toepassing zijn in strafrechtelijke procedures, heeft artikel 25 van het verdrag (*‘the right to judicial protection’*) betrekking op het type rechtsmiddel dat beschikbaar moet zijn in geval van ernstige mensenrechtenschendingen.

(zie A. Siebert-Fohr, Prosecuting Serious Human Rights Violations, Oxford: Oxford University Press 2009, p. 64.)

Artikel 25 van het Verdrag moet leiden tot strafrechtelijke sanctionering van de ernstige mensenrechtenschendingen.

Jurisprudentie Commissie inzake artikel 25

33. Indien een staat het nalaat om ernstige misdrijven strafrechtelijk te sanctioneren, moet het er volgens de Commissie voor gehouden worden dat de staat het recht van slachtoffers en nabestaanden op een effectief rechtsmiddel (*‘judicial protection’*) heeft geschonden.

(Zie bijvoorbeeld IACRM, Carmelo Soria Espinoza v. Chile, Case 11.725, Report No. 133/99 (19 November 1999), § 90-91)

X. In december 1999 heeft de Commissie ten aanzien van artikel 25 van het Verdrag gesteld dat het rechtsmiddel niet alleen moet voorzien in een onderzoek en een vaststelling dat ernstige mensenrechtenschendingen zijn gepleegd, maar ook moet inhouden dat de mensenrechtenschendingen strafrechtelijk worden gesanctioneerd.

(Zie bijvoorbeeld IACRM, Ignacio Ellacuría et al. v. El Salvador, Case 10.488, Report No. 136/99 (22 December 1999), OEA/Ser.L/V/II.106, § 195).

Jurisprudentie Hof inzake artikel 25

34. In november 1998 hanteert het Hof een identieke interpretatie van artikel 25 van het Verdrag. In de zaak *Castillo-Páez* bracht het Hof nog weer eens in herinnering dat staten ingevolge artikel 25 van het Verdrag verplicht zijn om slachtoffers en nabestaanden van ernstige mensenrechtenschendingen een effectief rechtsmiddel te bieden, zodat zij die verantwoordelijk zijn voor het plegen van deze mensenrechtenschendingen kunnen worden berecht.

(Zie IAHRM, Castillo-Páez v. Peru, 27 November 1998 [Reparations and Costs], § 106).

35. Op het eerste gezicht lijken de met de rechten van slachtoffers en nabestaanden corresponderende plichten voor de staat die voortvloeien uit artikel 25 van het Verdrag dan ook niet te verschillen van de rechten en plichten op grond van artikel 8 lid 1 van het Verdrag. Toch bestaan tussen beide verdragsbepalingen wel degelijk fundamentele verschillen.

36. Artikel 25 van het Verdrag verschaft burgers een subjectief recht op een effectief rechtsmiddel. Uit de benaming van het artikel in het verdrag ('right to **judicial** protection') volgt al onomstotelijk dat niet-juridische vormen van rechtsherstel niet in de plaats kunnen treden van rechtsherstel door een rechterlijke instantie. Zulks wordt nogmaals bevestigd door de in artikel 25 lid 1 IAVRM gebezigde term 'court or tribunal'.

(Zie L. Burgogue-Larsen & A. Úbeda de Torres, *The Inter-American Court of Human Rights: Case Law and Commentary*, New York: Oxford University Press 2011, p. 677).

37. Een waarheids- en verzoeningscommissie is geen rechterlijke instantie. Hieruit volgt onmiskenbaar dat een waarheids- en verzoeningscommissie geen effectief rechtsmiddel is in de zin van artikel 25 lid 1 van het Verdrag. Voor zover de Krijgsraad van oordeel is dat dit wel het geval is, berust dat naar het bescheiden oordeel van Verzoekers dan ook op een rechtens onjuiste lezing van artikel 25 lid 1 van het Verdrag.

38. In het kader van ernstige mensenrechtenschendingen bewerkstelligt dit recht dat geen enkele andere vorm van rechtsherstel in de plaats kan treden van strafrechtelijke vervolging, berechting en bestraffing van de daders. Artikel 25 van het Verdrag sluit, met andere woorden, uit dat rechtsherstel van ernstige mensenrechtenschendingen slechts plaatsheeft in de vorm van een waarheids- en verzoeningscommissie en/of een civielrechtelijke procedure.

(Zie A. Siebert-Fohr, *Prosecuting Serious Human Rights Violations*, Oxford: Oxford University Press 2009, p. 65).

39. Op dezelfde gronden als genoemd in het 24^e tot en met 28^e sustenu hiervoor, is artikel 25 van het Verdrag een naar haar inhoud een ieder verbindende bepaling en heeft het daarom ook "verbindende kracht", oftewel maakt de verdragsbepaling deel uit van de Surinaamse rechtsorde, zoals bedoeld in artikel 105 GW. Daaruit volgt dat artikel 25 van het Verdrag rechtstreekse werking heeft, oftewel dat daarop een rechtstreeks beroep kan worden gedaan door burgers.

De samenhang artikelen 8 lid 1 en 25

40. Het Hof heeft in twee zaken uitdrukkelijk een koppeling gemaakt tussen artikel 8 lid 1 en artikel 25 van het Verdrag.

In juni 2002 heeft het Hof in de zaak *Hilaire, Constantine and Benjamin* deze koppeling als volgt verwoord:

"Om het recht op een effectief rechtsmiddel, zoals bedoeld in artikel 25 van het Verdrag, te handhaven, is het cruciaal dat het rechtsmiddel voldoet aan de eisen van een eerlijk proces, zoals gegarandeerd in artikel 8 van het Verdrag [...]"

("In order to protect the right to effective recourse, established in Article 25 of the Convention, it is crucial that the recourse be exercised in conformity with the rules of due process, protected in Article 8 of the Convention [...]").

(Zie IAHRM, Hilaire, Constantine and Benjamin et al. v. Trinidad and Tobago, 21 June 2002 [Merits, Reparations and Costs], Series C No. 94, § 148).

41. In juni 2005 heeft het Hof in de zaak van de *Moiwana Community* tegen de Staat Suriname, deze onderlinge verhouding tussen artikel 25 van het Verdrag en artikel 8 lid 1 van het Verdrag, als een standaardoverweging als volgt verwoord:

"[...] ingevolge het Verdrag zijn verdragspartijen verplicht om slachtoffers van mensenrechtenschendingen een effectief rechtsmiddel te bieden (artikel 25) – een rechtsmiddel dat moet voldoen aan de vereisten van het recht op een eerlijk proces (artikel 8 lid 1) – dit alles in overeenstemming met de algemene verplichting van deze staten om het vrije en volle genot van de rechten die worden erkend door het Verdrag te garanderen aan een ieder die in hun rechtsmacht ressorteert."

“[...] under the American Convention, States Parties have an obligation to provide effective judicial remedies to victims of human rights violations (Article 25) – remedies that must be substantiated in accordance with the rules of due process of law (Article 8(1)) – all in keeping with the general obligation of such States to guarantee the free and full exercise of the rights recognized by the Convention to all persons subject to their jurisdiction.”.

(Zie IAHRM, The Moiwana Community v. Suriname [Preliminary Objections, Merits, Reparations and Costs], 15 June 2005, Series C No. 124, § 142).

42. Zowel de Commissie als het Hof hebben het recht van slachtoffers en nabestaanden, ingevolge artikel 8 lid 1 en artikel 25 van het Verdrag, op de instelling van een strafrechtelijk onderzoek, strafrechtelijke vervolging, berechting én bestraffing van de verantwoordelijken voor de ernstige mensenrechtenschendingen, geduid met de term ‘*right to justice*’. Dit recht volgt logischerwijs uit de daarmee corresponderende, op de verdragspartijen bij het Verdrag rustende ‘*duty to punish*’.

(Zie IAHRM, Durand and Ugarte v. Peru, 16 August 2000 [Merits], Series C No. 68, § 130). (Zie, onder andere, IAHRM, La Cantuta v. Perú, 29 November 2006 [Merits, Reparations and Costs], Series C No. 162, § 149).

43. Verzoekers zijn dan ook bescheiden van oordeel dat op grond van het voorgaande geconcludeerd moet worden:

- a) dat zij het recht hebben zich in het onderhavige 8 december strafproces rechtstreeks tot de Krijgsraad te richten, en:
- b) dat zij het recht hebben te vorderen als in het petitum vermeld.

III. DE VERPLICHTINGEN VAN DE VERDRAGSPARTIJEN

Artikel 1 lid 1 van het Verdrag

44. De Krijgsraad heeft voorafgaand aan zijn toetsing van de Amnestiewet aan het Verdrag, artikel 1 van dit Verdrag geciteerd, maar is helaas niet ingegaan op de betekenis van dit artikel.

Artikel 1 lid 1 van het Verdrag luidt:

“De Staten die partij zijn bij dit Verdrag verbinden zich de hierin erkende rechten en vrijheden te eerbiedigen en een ieder, die onderworpen is aan hun rechtsmacht, het vrije en volledige genot van deze rechten en vrijheden te garanderen, zonder enige discriminatie op grond van ras, huidskleur, geslacht, taal, religie, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, economische status, geboorte of enige andere maatschappelijke omstandigheid.”.

“The States Parties to this Convention undertake to respect the rights and freedoms recognized herein and to ensure to all persons subject to their jurisdiction the free and full exercise of those rights and freedoms, without any discrimination for reasons of race, color, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, economic status, birth, or any other social condition.”.

Jurisprudentie Hof inzake artikel 1 lid 1

45. In juli 1988 heeft het Hof in de zaak *Velásquez Rodríguez* een aantal fundamentele overwegingen gewijd aan de betekenis van deze verdragsbepaling. In de eerste plaats oordeelde het Hof dat:

“Dit artikel (1 lid 1 van het Verdrag) nader omschrijft “de verplichting die staten zijn aangegaan om elk van de in het verdrag opgenomen rechten te handhaven. Elke vordering die aanvoert dat een inbreuk is gemaakt op een van deze rechten impliceert per definitie dat artikel 1 lid 1 van het Verdrag ook is geschonden.”.

“This article specifies the obligation assumed by the States Parties in relation to each of the rights protected. Each claim alleging that one of those rights has been infringed necessarily implies that Article 1 (1) of the Convention has also been violated.”.

(Zie IAHRM, Velásquez-Rodríguez v. Honduras, 29 July 1988 [Merits], Series C No. 4, § 162).

46. Het Hof vervolgde in deze zaak *Velásquez Rodríguez* door te stellen dat:
“[...] dit artikel de lidstaten belast met de elementaire verplichting om de rechten van het verdrag te respecteren en te handhaven. Elke inbreuk op deze rechten die op grond van de regels van het volkenrecht kan worden toegeschreven aan een handeling of een nalaten van een overheidsinstantie komt voor rekening van de staat die aansprakelijk moet worden gehouden ingevolge het Verdrag”.

“[...] that article charges the States Parties with the fundamental duty to respect and guarantee the rights recognized in the Convention. Any impairment of those rights which can be attributed under the rules of international law to the action or omission of any public authority constitutes an act imputable to the State, which assumes responsibility in the terms provided by the Convention”. (Zie vorige verwijzing § 164).

Verplichting om te eerbiedigen / Obligation to respect

47. De verplichting die ingevolge artikel 1 lid 1 van het Verdrag op staten die verdragspartij zijn rust, is volgens het Hof tweeledig.

Het eerste onderdeel van deze verplichting bestaat uit:

“de verplichting om de door het Verdrag erkende rechten te respecteren”.

“the obligation to respect the rights and freedoms recognized by the Convention”. (Zie vorige verwijzing § 165).

48. Met betrekking tot deze verplichting om te eerbiedigen (“*obligation to respect*”) stelde het Hof in de zaak *Velásquez Rodríguez* dat:

“de uitoefening van staatsmacht onderhevig is aan een aantal beperkingen, welke voortvloeien uit het feit dat mensenrechten behoren tot de intrinsieke eigenschappen van menselijke waardigheid die, om die reden, superieur zijn aan de macht van de staat.”.

“The exercise of public authority has certain limits which derive from the fact that human rights are inherent attributes of human dignity and are, therefore, superior to the power of the State.”. (Zie vorige verwijzing § 165).

49. Dit eerste onderdeel van de verplichting om te eerbiedigen bestaat derhalve uit het feit dat de uitoefening van staatsmacht – door wetgever, rechter en bestuur – niet absoluut is, maar wordt begrensd door de mensenrechtelijke aanspraken die burgers ontleen aan het Verdrag.

Verplichting te handhaven / Obligation to ensure

50. Het tweede onderdeel van de verplichting die ingevolge artikel 1 lid 1 van het Verdrag op de verdragsstaten rust bestaat uit:

“de verplichting om het vrije en volle genot van de door het Verdrag erkende rechten te garanderen aan een ieder die ressorteert onder zijn rechtsmacht.”.

“the obligation to ensure the free and full exercise of the rights recognized by the Convention to every person subject to its jurisdiction.”. (Zie vorige verwijzing § 166).

51. Over dit onderdeel, de verplichting tot verzekering, stelde het Hof, eveneens in de zaak *Velásquez Rodríguez*, dat het verdragspartijen verplicht om;

“het overheidsapparaat en alle structuren waarmee overheidsmacht wordt uitgeoefend op een zodanige wijze in te richten dat ze in staat zijn om het vrije en volledig genot van mensenrechten juridisch te handhaven.”.

“This obligation implies the duty of States Parties to organize the governmental apparatus and, in general, all the structures through which public power is exercised, so that they are capable of juridically ensuring the free and full enjoyment of human rights.”. (Zie vorige verwijzing § 166).

52. Voornoemde verplichting tot verzekering houdt volgens het Hof in dat; “staten **elke inbreuk** op de rechten van het verdrag moeten **voorkomen**, of **vervolgen en bestraffen** en, indien mogelijk, zich moeten inspannen om het geschonden recht te herstellen en benadeelde partijen financiële compensatie te bieden die in verhouding staat tot de schade die is ontstaan als gevolg van de inbreuk.”. (*Vette letters door verzoekers gebruikt*).

“As a consequence of this obligation, the States must prevent, investigate and punish any violation of the rights recognized by the Convention and, moreover, if possible attempt to restore the right violated and provide compensation as warranted for damages resulting from the violation.”. (Zie vorige verwijzing § 166).

53. Het Hof oordeelde verder dat, op grond van artikel 1 lid 1 van het Verdrag; “elke uitoefening van staatsmacht die leidt tot een inbreuk op een van de rechten van het verdrag onwettig is. Zodra een staatsmacht, een overheidsfunctionaris of een overheidsorgaan handelt in strijd met een van de rechten van het verdrag, leidt dat tot een verzaking van de verplichting om de rechten en vrijheden die zijn vervat in het verdrag te respecteren.”.

“According to Article 1 (1), any exercise of public power that violates the rights recognized by the Convention is illegal. Whenever a State organ, official or public entity violates one of those rights, this constitutes a failure of the duty to respect the rights and freedoms set forth in the Convention.”. (Zie vorige verwijzing § 169).

54. Voor onderhavig verzoekschrift is bovendien van belang dat het Hof stelde dat elke andere interpretatie van artikel 1 lid 1 van het Verdrag niet verenigbaar is met de bedoeling van het verdrag.

“Indien handelingen van overheidswege die de bevoegdheid van de Staat overschrijden of onwettig zijn naar nationaal recht, niet zouden worden beschouwd als een schending van de verdragsverplichtingen van de staat, zou dat de rechtsbescherming waarin het verdrag voorziet illusoir maken.”.

(“This principle suits perfectly the nature of the Convention, which is violated whenever public power is used to infringe the rights recognized therein. If acts of public power that exceed the State's authority or are illegal under its own laws were not considered to compromise that State's obligations under the treaty, the system of protection provided for in the Convention would be illusory.”). (Zie vorige verwijzing § 170).

55. De in 1988 door het Hof ontwikkelde doctrine inzake de verplichtingen van de verdragspartijen in gevolge artikel 1 lid 1 van het verdrag, is door het Hof in 2009 en 2010 weer uitdrukkelijk herhaald.

(Zie daarvoor IAVRM, Gomes Lund et al. (“Guerrilha do Araguaia”) v. Brazil, 24 November 2010 [Preliminary Objections, Merits, Reparations and Costs], Series C No. 219, § 140; IAVRM, González et al. (“Cotton Field”) v. México, 16 November 2009 [Preliminary Objections, Merits, Reparations and Costs], Series C No. 205, § 236; IAVRM, The Dos Erres Massacre v. Guatemala, 24 November 2009 [Preliminary Objection, Merits, Reparations and Costs], Series C No. 211, § 234.)

Doctrine overgenomen door de Commissie

56. Deze doctrine van het Hof inzake artikel 1 lid 1 van het Verdrag, is integraal overgenomen door de Commissie.

De Commissie heeft op grond van de hierboven uiteengezette interpretatie door het Hof van artikel 1 lid 1 van het Verdrag, herhaaldelijk geoordeeld dat staten in strijd handelden met het Verdrag door schendingen van mensenrechten niet te voorkomen of ernstige schendingen van mensenrechten straffeloos te laten.

(Zie bijvoorbeeld IACRM, *Arges Sequeira Mangas v. Nicaragua*, Case 11.218, Report No. 52/97 (18 February 1998), OEA/Ser.L/V/II.98 (13 April 1998), § 154).

Volgens de Commissie is berechting en bestraffing het enige effectieve middel ter handhaving van mensenrechten.

(Zie, onder andere IACRM, *Carmelo Soria Espinoza v. Chile*, Case 11.725, Report No. 133/99 (19 November 1999), OEA/Ser.L/V/II.106 (13 April 1999), § 66).

57. Zoals uit het voorgaande blijkt bestaat zowel bij de Commissie als bij het Hof een gelijk luidende opvatting over de fundamentele verplichtingen die artikel 1 lid 1 van het Verdrag legt op de verdragsstaten. De Krijgsraad is bij de toetsing van de Amnestiewet aan het Verdrag geheel aan deze verplichtingen voorbij gegaan.

Echter zowel (i) de verplichting om de door het Verdrag erkende rechten te respecteren en (ii) de verplichting om het vrije en volle genot van de door het Verdrag erkende rechten te garanderen aan een ieder die ressorteert onder de rechtsmacht van de verdragstaten (zie 44^e tot en met 56^e sustenu hiervoor) rusten expliciet op alle organen van elke verdragsstaat, dus ook op de rechterlijke macht in Suriname, zoals uit het hierna volgende zal blijken.

IV. VERPLICHTING VAN DE RECHTERLIJKE MACHT

58. Reeds in november 1999 heeft het Hof in de zaak *Street Children (Villagran-Morales et al.)* onomstotelijk aangegeven dat de nationale rechter ingevolge het Verdrag gebonden is aan de gezaghebbende interpretaties van de artikelen 8 lid 1 en 25 van het Verdrag door het Inter-Amerikaanse Hof.

(zie IAHRM, "*Street Children (Villagran-Morales et al.) v. Guatemala*, 19 November 1999 [Merits], Series C No. 63).

59. In september 2006 erkende het Hof in de zaak *Almonacid Arellano* dat nationale rechters gehouden zijn aan de door de wetgever afgekondigde wetten. Dat neemt echter niet weg dat de rechterlijke macht, zijnde een van de drie staatsmachten, evenzeer gebonden is aan verdragen, zoals het Inter-Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens, die door de staat zijn geratificeerd.

(Zie IAHRM, *Almonacid Arellano et al. v. Chile*, 26 September 2006 [Preliminary Objections, Merits, Reparations and Costs], Series C No. 154, § 124).

60. In deze zaak oordeelde het Hof ook dat:

“bij de uitoefening van deze taak moet de rechterlijke macht zich niet alleen houden aan de bepalingen van het Verdrag, maar ook aan de interpretatie die het Inter-Amerikaans Hof, als de ultieme uitlegger van het Amerikaans Verdrag, daaraan gegeven heeft.”

“To perform this task, the Judiciary has to take into account not only the treaty, but also the interpretation thereof made by the Inter-American Court, which is the ultimate interpreter of the American Convention.”

(Zie IAHRM, *Almonacid Arellano et al. v. Chile*, 26 September 2006 [Preliminary Objections, Merits, Reparations and Costs], Series C No. 154, § 124).

61. In augustus 2008 benadrukte het Hof in de zaak *Heliodoro* dat de hiervoor uiteengezette subjectieve rechten die slachtoffers en nabestaanden ontnemen aan de artikelen 8 lid 1 en 25 van het Verdrag moeten worden gehandhaafd door de rechterlijke macht. Het Hof wees er allereerst op dat het een basisbeginsel van internationaal recht is dat elke staat volkenrechtelijke staatsaansprakelijkheid draagt voor mensenrechtenschendingen die het gevolg zijn van handelingen of omissies van één van de drie staatsmachten.

(Zie IAHRM, *Heliodoro Portugal v. Panama*, 12 August 2008 [Preliminary objections, Merits, Reparations and Costs], Series C No. 186, § 140).

62. Vervolgens oordeelde het Hof dat de artikelen 8 lid 1 en 25 van het Verdrag zich specifiek richten tot de rechterlijke macht, in de zin dat deze verdragsbepalingen voorschrijven welke handelingen en/of omissies van de rechtsprekende macht tot volkenrechtelijke staatsaansprakelijkheid leiden.

(Zie IAHRM, *Heliodoro Portugal v. Panama*, 12 August 2008 [Preliminary objections, Merits, Reparations and Costs], Series C No. 186, § 140).

63. In november 2010 verwoordde het Hof in de zaak *Gomes Lund* deze verplichting van de rechterlijke macht tot handhaving van, onder meer, de rechten van nabestaanden nog scherper:

“[W]anneer een staat partij is bij een internationaal verdrag zoals het Amerikaans Verdrag, zijn al de organen van die staat, inclusief rechters, daar ook aan gebonden, met als gevolg dat ze verplicht zijn om te garanderen dat de effecten van de verdragsbepalingen geen geweld wordt aangedaan door de toepassing van normen die in strijd zijn met het voorwerp en doel [van het verdrag], en welke vanaf hun bekrachtiging zonder juridische gevolgen moeten blijven.”.

“[W]hen a State is Party to an international treaty such as the American Convention, all of its organs, including its judges, are also subject to it, wherein they are obligated to ensure that the effects of the provisions of the Convention are not reduced by the application of norms that are contrary to the purpose and end goal and that from the onset lack legal effect.”.

(Zie IAVRM, *Gomes Lund et al. (“Guerrilha do Araguaia”) v. Brazil*, 24 November 2010 [Preliminary Objections, Merits, Reparations and Costs], Series C No. 219, § 176).

64. Volgens het Hof:

“Rust op de rechterlijke macht de verplichting om er op toe te zien dat de inhoud en strekking van bepalingen, zoals vervat in het Verdrag en uitgewerkt door het Inter-Amerikaans Hof, niet tenietgaan als gevolg van de handhaving van wetten die daarmee onverenigbaar zijn”.

“This forces them to see that all the effects of the provisions embodied in the Convention are not adversely affected by the enforcement of laws which are contrary to its purpose [...]”.

(Zie IAHRM, *Almonacid Arellano et al. v. Chile*, 26 September 2006 [Preliminary Objections, Merits, Reparations and Costs], Series C No. 154, § 124).

65. Uit deze overwegingen van het Hof volgt dat de nationale rechter verplicht is de ‘verdragsconformiteit’ na te gaan van wetten die van toepassing zijn op aanhangige zaken.

Bij de uitoefening van deze taak moet de rechterlijke macht zich niet alleen houden aan de bepalingen van het verdrag, maar ook aan de interpretatie die het Inter-Amerikaans Hof, als de ultieme uitlegger van IAVRM, daaraan gegeven heeft, zoals hiervoor reeds aangegeven.

66. Deze verplichtingen die ingevolge de vaste jurisprudentie van het Inter-Amerikaans Hof op de rechterlijke macht rusten, gelden ongeacht de wijze waarop internationaal recht doorwerkt in de nationale rechtsorde. In dit verband is het nog van belang erop te wijzen dat het Inter-Amerikaans Hof reeds in 1994 heeft geoordeeld dat:

“Op grond van internationaal recht, moeten alle verplichtingen die dit recht met zich meebrengt te goeder trouw worden nageleefd; er kan geen beroep worden gedaan op nationaal recht om niet-naleving te rechtvaardigen. Deze regels moeten worden beschouwd als algemene beginselen van het recht en zijn als zodanig toegepast door het Permanent Hof van Internationale Justitie en het Internationaal Gerechtshof, zelfs in zaken betreffende grondwettelijke bepalingen [...]”.

“Pursuant to international law, all obligations imposed by it must be fulfilled in good faith; domestic law may not be invoked to justify nonfulfillment. These rules may be deemed to

be general principles of law and have been applied by the Permanent Court of International Justice and the International Court of Justice even in cases involving constitutional provisions [...].

(Zie IAHRM, *International Responsibility for the Promulgation and Enforcement of Laws in Violation of the Convention (Arts. 1 and 2 of the American Convention on Human Rights)*, Advisory Opinion OC-14/94 (9 December 1994), Series A No. 14, § 35).

67. Daarmee heeft het Hof willen verzekeren dat de artikelen 27 en 31 van het Weens Verdragenverdrag onverkort van toepassing zijn op de interpretatie en toepassing van het Verdrag door nationale rechters.

68. Verzoekers komen op grond van het voorgaande, waaronder jurisprudentie in de zaak *Moiwana* tegen de staat Suriname, tot de conclusie dat de Krijgsraad gehouden is het Verdrag toe te passen op basis van de uitleg die de Commissie en het Hof gegeven hebben aan (i) de rechten van nabestaanden en (ii) de verplichtingen van de Staat Suriname, inclusief de Krijgsraad, zoals vervat in de artikelen 8 en 25 respectievelijk artikel 1 van het Verdrag.

V. DE VOLKENRECHTELIJKE ONTOELAATBAARHEID VAN AMNESTIE VOOR ERNSTIGE MENSENRECHTENSCHENDINGEN

Jurisprudentie Commissie inzake Amnestie

69. De Commissie heeft herhaaldelijk geoordeeld dat amnestiewetten, zijnde obstakels voor strafrechtelijke vervolging, berechting en bestraffing, er toe leiden dat het meest effectieve middel voor de handhaving van mensenrechten teniet gedaan wordt.

In december 1999 oordeelde de Commissie reeds:

“Het Hof heeft herhaaldelijk geoordeeld dat de toepassing van amnestiewetten die in de weg staan aan het verkrijgen van gerechtigheid in zaken betreffende ernstige mensenrechtenschendingen tot gevolg heeft dat de op verdragspartijen rustende verplichting om de rechten en vrijheden van het Verdrag te eerbiedigen en hun volle en vrije genot, zonder aanzien des persoons, aan alle personen die ressorteren onder hun rechtsmacht te garanderen, zoals bedoeld in artikel 1 lid 1 van het Amerikaans Verdrag, wordt tenietgedaan. Zulke wetten elimineren, in feite, het meest effectieve middel om mensenrechten te handhaven, te weten de vervolging en bestraffing van de plegers.”

“The IACHR has repeatedly stated that the application of amnesty laws that prevent access to justice in cases of serious human rights violations renders ineffective the obligation of states parties to respect the rights and freedoms recognized in the Convention and to guarantee their full and free exercise to all persons subject to their jurisdiction, without discrimination of any kind, as established in Article 1(1) of the American Convention. In fact, such laws remove the most effective measure for enforcing human rights, i.e., the prosecution and punishment of the violators.”

(Zie IACRM, *Ignacio Ellacuría et al. v. El Salvador*, Case 10.488, Report No. 136/99 (22 December 1999), OEA/Ser.L/V/II.106, § 200).

70. De Commissie heeft in zaken tegen Argentinië, Chili, El Salvador, Haïti, Peru en Uruguay in niet mis te verstane termen geoordeeld dat amnestiewetten in strijd zijn met het internationaal recht.

(Zie IACRM, *Consuelo Herrera et al. v. Argentina*, Cases 10.147, 10.181, 10.240, 10.262, 10.309 and 10.311, Report No. 28/92 (2 October 1992), OEA/Ser.L/V/II.83, §§ 40-41).

IACRM, *Meneses et al. v. Chile*, Cases 11.228, 11.229, 11.231 and 11.182, Report No. 34/96 (15 October 1996), OEA/Ser.L/V/II.95, § 71).

IACRM, *Parada Cea et al v. El Salvador*, Case 10.480, Report No. 1/99 (27 January 1999), OEA/Ser.L/V/II.102, § 123).

IACRM, *Pierre et al. v. Haïti*, Case 11.378, Report No. 8/00 (24 February 2000), OEA/Ser.L/V/II.106, §§ 35-36.

IACRM, *Robles Espinoza and Sons v. Perú*, Case 11.317, Report No. 20/99 (23 February 1999), OEA/Ser.L/V/II.102, § 160).

IACRM, *De los Santos Mendoza v. Uruguay et al.*, Cases 10.029, 10.036, 10.145, 10.305, 10.372, 10.373, 10.374 and 10.375, Report No. 29/92 (2 October 1992), OEA/Ser./L/V/II.83, § 51).

Jurisprudentie Hof inzake Amnestie

71. Ook het Hof heeft, onder andere in zaken tegen Peru en Chili, geconcludeerd dat het amnestiëren van ernstige mensenrechtenschendingen onverenigbaar is met het Verdrag.

(Zie IAHRM, *Barrios Altos v. Peru*, 14 March 2001 [Merits], Series C No. 75, § 41; IAHRM, *La Cantuta v. Perú*, 29 November 2006 [Merits, Reparations and Costs], Series C No. 162, § 189:

IAHRM, *Almonacid Arellano et al. v. Chile*, 26 September 2006 [Preliminary Objections, Merits, Reparations and Costs], Series C No. 154, § 114).

72. In maart 2001 oordeelde het Hof in de *Barrios Altos* zaak als volgt:

“Dit Hof overweegt dat alle amnestiebepalingen, bepalingen met betrekking tot verjaring en de uitvaardiging van maatregelen, die erop gericht zijn de strafrechtelijke verantwoordelijkheid te elimineren, ontoelaatbaar zijn, omdat ze bedoeld zijn om het onderzoek naar en de bestraffing van de verantwoordelijken voor ernstige mensenrechtenschendingen, zoals foltering, buitengerechtelijke, standrechtelijke of willekeurige executies en gedwongen verdwijning, te voorkomen, dit terwijl deze gedragingen allemaal verboden zijn omdat ze de onvervreembare rechten die in het Verdrag zijn opgenomen schenden.”.

“This Court considers that all amnesty provisions, provisions on prescription and the establishment of measures designed to eliminate responsibility are inadmissible, because they are intended to prevent the investigation and punishment of those responsible for serious human rights violations such as torture, extrajudicial, summary or arbitrary execution and forced disappearance, all of them prohibited because they violate non-derogable rights recognized by international human rights law.”.

(Zie IAHRM, *Barrios Altos v. Peru*, 14 March 2001 [Merits], Series C No. 75, § 41).

73. In 2001 en 2006 maakte het Hof in de zaken *Barrios Altos* en *Almonacid Arellano* duidelijk dat amnestiewetten moeten worden beschouwd als een ontoelaatbare doorkruising van de rechten welke slachtoffers en nabestaanden ontnemen aan de artikelen 8 lid 1 en 25 IAVRM. In beide zaken oordeelde het Hof als volgt:

“Het Hof overweegt met klem dat, in het licht van de algemene verplichtingen die volgen uit de artikelen 1 lid 1 en 2 van het Amerikaans Verdrag, de verdragspartijen verplicht zijn alle maatregelen te nemen om te garanderen dat niemand het recht op een eerlijk proces wordt ontzegd of ervan wordt weerhouden gebruik te maken van zijn recht op een effectief rechtsmiddel, zoals bedoeld in de artikelen 8 en 25 van het Verdrag. Dientengevolge handelen verdragspartijen die wetten aannemen met het tegenovergestelde effect, zoals zelfamnestiewetten, in strijd met de artikelen 8 en 25 juncto artikelen 1 lid 1 en 2 van het Verdrag. Zelfamnestiewetten leiden tot machteloosheid bij slachtoffers en bestendigen straffeloosheid; daarom zijn ze onmiskenbaar in strijd met het doel en de geest van het Verdrag. Dit soort wetten sluiten op voorhand uit dat de personen die verantwoordelijk zijn voor de mensenrechtenschendingen worden geïdentificeerd, als gevolg van het feit dat ze het onderzoek en uitzicht op rechtvaardigheid verhinderen en voorkomen dat slachtoffers en hun nabestaanden de waarheid achterhalen en schadeloos worden gesteld.”.

“The Court considers that it should be emphasized that, in the light of the general obligations established in Articles 1(1) and 2 of the American Convention, the States Parties are obliged to take all measures to ensure that no one is deprived of judicial protection and the exercise of the right to a simple and effective recourse, in the terms of Articles 8 and 25 of the Convention. Consequently, States Parties to the Convention which adopt laws that have the opposite effect, such as self-amnesty laws, violate Articles 8 and 25 in relation to Articles 1(1) and 2 of the Convention. Self-amnesty laws lead to the defenselessness of victims and

perpetuate impunity; therefore, they are manifestly incompatible with the aims and spirit of the Convention. This type of law precludes the identification of the individuals who are responsible for human rights violations, because it obstructs the investigation and access to justice and prevents the victims and their next of kin from knowing the truth and receiving the corresponding reparation.”

(Zie IAHRM, Barrios Altos v. Peru, 14 March 2001 [Merits], Series C No. 75, § 43; IAHRM, Almonacid Arellano et al. v. Chile, 26 September 2006 [Preliminary Objections, Merits, Reparations and Costs], Series C No. § 127).

74. In de *Barrios Altos* zaak vervolgde het Hof door te oordelen dat:

“Gelet op de onmiskenbare onverenigbaarheid van zelfamnestiewetten met het Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens, moeten dergelijke wetten zonder juridische gevolgen blijven en kunnen ze niet als obstakel blijven fungeren voor het onderzoek naar de feiten die ten grondslag liggen aan deze zaak of de identificatie en bestraffing van de verantwoordelijken, zoals ze ook geen invloed kunnen hebben ten aanzien van andere zaken in Peru, waarbij de rechten zoals opgenomen in het Verdrag, geschonden zijn.”

“Owing to the manifest incompatibility of self-amnesty laws and the American Convention on Human Rights, the said laws lack legal effect and may not continue to obstruct the investigation of the grounds on which this case is based or the identification and punishment of those responsible, nor can they have the same or a similar impact with regard to other cases that have occurred in Peru, where the rights established in the American Convention have been violated.”

(Zie IAHRM, Barrios Altos v. Peru, 14 March 2001 [Merits], Series C No. 75, § 44).

75. In de zaak *Gomes Lund* konden de partijen het niet eens worden over het type amnestie dat was verleend. De Braziliaanse staat voerde daarbij aan dat het internationaalrechtelijke verbod op het verlenen van amnestie alleen gold ten aanzien van de zogenaamde ‘zelfamnestie’, dat wil zeggen, amnestie die dictatoriale regimes aan zichzelf verlenen vóórdát de macht wordt overgedragen aan een democratisch regime. Het Hof maakte echter korte metten met deze redenering door te oordelen dat de onverenigbaarheid met het IAVRM niet alleen gold voor zelfamnestie, maar voor alle soorten amnestie voor ernstige mensenrechtenschendingen: ook die welke democratisch gelegitimeerd zijn.

(Zie IAVRM, Gomes Lund et al. (“Guerrilha do Araguaia”) v. Brazil, 24 November 2010 [Preliminary Objections, Merits, Reparations and Costs], Series C No. 219, § 175).

76. In november 2010 oordeelde Het Hof oordeelde in deze zaak *Gomes Lund* dat:

‘[...] het Hof, meer nog dan het wetgevingsproces en de instantie die de amnestiewet heft uitgevaardigd, hecht aan de *ratio legis* [van de amnestiewet]: dat ernstige schendingen van internationaal recht door het militair regime straffeloos blijven. De onverenigbaarheid van amnestiewetten met het Amerikaans Verdrag in zaken betreffende ernstige mensenrechtenschendingen hangt niet af van een formele vraag, zoals de rechtsbron, maar eerder van het materieel aspect dat ze in strijd zijn met de rechten die voortvloeien uit artikelen 8 en 25 juncto artikelen 1 lid 1 en 2 van het Verdrag.”

“[...] the Court, more than the adoption process and the authority which issued the Amnesty Law, heads to [the amnesty law’s] ratio legis: to leave unpunished serious violations in international law committed by the military regime. The non-compatibility of the amnesty laws with the American Convention in cases of serious violations of human rights does not stem from a formal question, such as its origin, but rather from the material aspect as they breach the rights enshrined in Articles 8 and 25, in relation to Articles 1(1) and 2 of the Convention.”

(Zie vorige verwijzing)

77. In juni 2005 kwam het Hof In de zaak *Moiwana* overigens ook al tot de conclusie dat amnestiewetten geen obstakel mogen vormen voor de strafrechtelijke vervolging en berechting van ernstige mensenrechtenschendingen. Het Hof oordeelde in deze zaak tegen Suriname als volgt:

“Zoals het Hof bij herhaling heeft bevestigd, kan geen enkele nationale wet [...] – amnestiewetgeving inbegrepen [...] – beletten dat gevolg wordt gegeven aan 's Hofs bevelen om plegers van mensenrechtenschendingen te vervolgen en te bestraffen. Zou dit anders zijn, dan zouden de rechten die zijn opgenomen in het Verdrag worden ontdaan van effectieve rechtsbescherming. Deze conclusie is in lijn met de letter en de geest van het Verdrag, evenals met algemene beginselen van internationaal recht. Eén van de belangrijkste volkenrechtelijke beginselen, *pacta sunt servanda*, vereist dat verdragsbepalingen een belangrijke invloed hebben binnen het nationale rechtssysteem van verdragspartijen.”

“ As the Tribunal has asserted on repeated occasions, no domestic law or regulation – including amnesty laws and statutes of limitation – may impede the State’s compliance with the Court’s orders to investigate and punish perpetrators of human rights violations. If this were not the case, the rights found in the American Convention would be deprived of effective protection. This conclusion is consistent with the letter and spirit of the Convention, as well as general principles of international law. Figuring prominently among said principles, pacta sunt servanda requires that a treaty’s provisions be given meaningful effect within a State Parties.”.

(Zie¹ IAHRM, The Moiwana Community v. Suriname [Preliminary Objections, Merits, Reparations and Costs], 15 June 2005, Series C No. 124, § 167).

78. Op grond van het voorgaande komen Verzoekers tot de conclusie dat het toepassen van de Amnestiewet 2012 in flagrante strijd zal zijn met vaste jurisprudentie van de Commissie en het Hof, meer specifiek met de uitspraak van het Hof in de zaak *Moiwana* tegen de staat Suriname.

VI. AMNESTIEWET IN STRIJD MET ARTIKEL 131 LID 3 VAN DE GRONDWET

79. De Krijgsraad heeft bij het vonnis d.d. 11 mei 2012 ter zake de vraag of hij bevoegd is de Amnestiewet 2012 te toetsen aan artikel 131 lid 3 van de Grondwet geoordeeld:

“ Artikel 131 lid 3 van de Grondwet valt evenwel niet onder de uitzonderingen genoemd in artikel 80 lid 2 van de Grondwet en geeft de gewone rechter, in casu de Krijgsraad, dus geen toetsingsbevoegdheid. Derhalve acht de Krijgsraad zich niet bevoegd de gewijzigde Amnestiewet rechtstreeks aan artikel 131 lid 3 van de Grondwet te toetsen.”. *(Zie vonnis 11 mei 2012 § 7 p. 18).*

80. De Krijgsraad heeft niet te min gesteld dat de vraag of de Amnestiewet 2012 al of niet in strijd geacht moet worden met het verbod tot inmenging als in artikel 131 lid 3 van de Grondwet bedoeld, dringend beantwoording behoeft, niet tegenstaande dat het ter beantwoording van die vraag bij artikel 144 lid 2 van de Grondwet ingesteld Constitutioneel Hof niet operationeel is. Verzoekers zijn bescheiden van oordeel dat vanwege het niet operationeel zijn van het Constitutioneel Hof, de Krijgsraad bevoegd moet worden geacht die rechtsvraag zelf te beantwoorden, naar analogie van de vaste jurisprudentie van de Surinaamse gewone rechter, waarbij deze steeds geoordeeld heeft dat vanwege het niet operationeel zijn van de bij wet ingestelde Raden van Beroep in belastingzaken, de gewone rechter bevoegd is kennis te nemen van klachten (beroep) in belastingzaken. *(Zie vonnis Kantonrechter in het Eerste kanton d.d. 14 augustus 2003, Het Vat N.V. ca De Staat Suriname, A.R. no. 024532 en vonnis Kantonrechter in het Eerste kanton d.d. 19 november 2007, M. Jankie ca De Staat Suriname, A.R. no. 063267).*

Voormelde vonnissen worden hierbij als respectievelijk producties no. 1 en no. 2 overgelegd.

81. Het komt Verzoekers ook dienstig voor de Krijgsraad uitdrukkelijk voor te houden welke de wetshistorie is van artikel 131 lid 3 van de Grondwet.

In opeenvolgende constitutionele regelingen voor Suriname is sinds 1865 het verbod van artikel 131 lid 3 van de Grondwet van 1987, dat expliciet de onafhankelijkheid van de Surinaamse Rechterlijke Macht accentueert, opgenomen.

Aanvankelijk richtte het verbod zich slechts tot de uitvoerende macht, doch sinds 1975 is de normadressaat elke andere macht in het constitutioneel bestel. Hieronder volgt de letterlijke tekst sinds 1865.

Reglement op het beleid van de Regering in de Kolonie Suriname (G.B. 1865 no. 12): artikel 139 tweede lid:

“Tusschenkomst van de Regering in regtzaken is verboden.”

Surinaamse Staatsregeling van 1936: (G.B. 1936 no. 156); artikel 141 tweede lid:

“Tussenkomst van de Gouverneur in rechtszaken is verboden.”

Grondwet voor de Republiek Suriname (1975) (S.B. 1975 no. 2): artikel 135:

“Elke inmenging in rechtszaken is verboden.”

Grondwet van de Republiek Suriname (1987) (S.B. 1987 no. 116, gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38): artikel 131 lid 3:

“Elke inmenging inzake de opsporing en de vervolging en in zaken bij de rechter aanhangig, is verboden.”

82. Het verbod van artikel 131 lid 3 van de Grondwet vormt een essentieel onderdeel van het Surinaams systeem van rechtsbescherming van de burgers tegen de overheid door de onafhankelijke rechterlijke macht en dit verbod richt zich uit haar aard tot de overige twee machten in de staat, te weten de uitvoerende en de wetgevende macht.

83. Verzoekers zijn bescheiden van oordeel dat de Amnestiewet 2012 in flagrante strijd is met artikel 131 lid 3 van de Grondwet en dat de Krijgsraad, onder de gegeven omstandigheid van het niet operationeel zijn van het Constitutioneel Hof, bevoegd is (i) de Amnestiewet 2012 te toetsen aan artikel 131 lid 3 van de Grondwet en (ii) op grond van die strijdigheid de Amnestiewet 2012 buiten toepassing te laten.

84. Subsidiair zijn Verzoekers van oordeel dat het voor zover de Krijgsraad persisteert in haar onbevoegdheid om te oordelen over de strijdigheid van de Amnestiewet 2012 met artikel 131 lid 3 van de Grondwet, zulks geen beletsel mag vormen voor het voortzetten van de strafzaak. De Amnestiewet 2012 is immers al in strijd met de artikelen 1, 8 lid 1 en 25 van het Inter-Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens.

VII. AMNESTIEWET 2012 NIET VAN TOEPASSING OP VERDACHTEN

85. Naar het bescheiden oordeel van Verzoekers kunnen de verdachten in het onderhavig 8 december strafproces geen beroep doen op de Amnestiewet 2012 omdat die niet op hen van toepassing is.

In de Amnestiewet 2012 wordt in artikel 1 expliciet aangegeven aan welke personen bij die wet amnestie wordt verleend.

86. Artikel 1 lid 1 van de Amnestiewet 2012 luidt:

“1. Amnestie wordt verleend aan degenen die in het tijdvak aanvangende op 1 april 1980 en eindigende op 20 augustus 1992:

- a. Strafbare feiten hebben begaan en/of daarvan worden verdacht en/of zijn gedagvaard in het kader van verdediging van de Staat en/of omverwerping van het wettig gezag;
- b. een strafbaar feit hebben begaan, zoals omschreven in de artikelen 128, 129, 130, 131, 132a, 133, 134, 135, 135a, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 175 bis, 183 en 184 van het Wetboek van Strafrecht;
- c. een strafbaar feit hebben begaan in verband met of in samenhang met het begaan van één of meerdere onder a. vermelde strafbare feiten;
- d. een strafbaar feit hebben begaan, dat diende of strekte tot het voorbereiden en/of uitvoeren van één of meerdere onder a. vermelde strafbare feiten;
- e. een strafbaar feit hebben begaan ter voorkoming, het tegengaan of ter bestrijding van de strafbare feiten vermeld onder a., b. en c.
- f. die in het kader van het conflict in het binnenland en/of de gebeurtenissen in december 1982 en/of andere met de leden a en b in verband staande conflicten in de periode 1 april 1980 tot en met 20 augustus 1992 strafbare feiten hebben begaan en/of daarvan worden verdacht zoals bedoeld in de onderdelen a,b,c,d en e;
- g. als verdachten zijn aangemerkt en als zodanig zijn gedagvaard in verband met feiten gepleegd op 7, 8, en/of 9 december 1982 zoals omschreven in de dagvaarding in verband met de artikelen 347, 348, 349 c.q. artikel 72 lid 2 en artikel 360 e.v. van het Wetboek van Strafrecht.”.

87. De verdachten in het 8 december strafproces worden verdacht van overtreding van de artikelen 347, 348, 349 zoals vermeld in de Titel XIX van het tweede Boek Wetboek van Strafrecht, juncto artikel 72 lid 2 van dat Wetboek.

Die verdachten vallen derhalve niet onder de werking van artikel 1 lid 1 sub a. en b. van de Amnestiewet 2012. Immers de bepalingen sub a. en sub b. zien respectievelijk expliciet op strafbare feiten gepleegd (i) “in het kader van verdediging van de staat” en/of (ii) “omverwerping van het wettig gezag”, alsmede op (iii) “misdrijven tegen de veiligheid van de staat” (Titel I van het tweede Boek) of (iv) “misdrijven tegen de openbare orde” (Titel V van het tweede Boek). De ten laste gelegde strafbare feiten vallen evident niet onder deze limitatieve opsomming van artikel 1 lid 1 sub a. en sub b..

88. Omdat de ten laste gelegde strafbare feiten ook niet gepleegd zijn “in verband met of in samenhang met” de onder sub a. aangeduide strafbare feiten en ook niet ook niet gepleegd zijn ter “voorbereiding en/ uitvoering” van de strafbare feiten genoemd onder sub a., vallen deze dus ook niet onder de werking van artikel 1 lid 1 sub c. en sub d.

89. De ten laste gelegde strafbare feiten vallen echter ook niet onder de werking van artikel 1 lid 1 sub e., omdat evident is dat die strafbare feiten ook niet kwalificeren als te zijn begaan “ter voorkoming, het tegengaan of ter bestrijding van de strafbare feiten vermeld onder a., b. en c.”.

90. Door de benoeming van “de gebeurtenissen in december 1982” in sub f. van artikel 1 lid 1, kan de indruk ontstaan dat de ten laste gelegde feiten daar mogelijk wel onder vallen. Echter wordt in het laatste deel van sub f. de reikwijdte van die bepaling uitdrukkelijk beperkt tot de reikwijdte van de strafbare feiten “zoals bedoeld in de onderdelen a,b,c,d en e;”, aldus de bewoordingen van sub f.

In het voorgaande is genoegzaam betoogd dat de ten laste gelegde feiten niet vallen onder de werking van sub a. tot en met e., weshalve die strafbare feiten logischerwijze dus ook niet onder

de werking van sub f. kunnen vallen. Immers strafbare feiten die niet onder de werking van sub a. tot en met sub e. vallen, kunnen niet toch (wel) onder de werking van sub f. vallen.

91. Rest na te gaan of de ten laste gelegde feiten mogelijk onder sub g. van artikel 1 lid 1 vallen.

Daartoe is het nuttig de tekst van de aanhef te plaatsen voor die van sub g. Er staat:

“(1) Amnestie wordt verleend aan degenen die in het tijdvak aanvangende op 1 april 1980 en eindigende op 20 augustus 1992: (g.) als verdachten zijn aangemerkt en als zodanig zijn gedagvaard in verband met feiten gepleegd op 7, 8, en/of 9 december 1982 zoals omschreven in de dagvaarding in verband met de artikelen 347 , 348, 349 c.q. artikel 72 lid 2 en artikel 360 e.v. van het Wetboek van Strafrecht.”.

92. Deze bepaling ziet dus op personen die in het tijdvak 1 april 1980 en eindigend op 20 augustus 1992 “als verdachten zijn aangemerkt en als zodanig zijn gedagvaard”.

Artikel 1 lid 1 sub g stelt derhalve drie cumulatieve voorwaarden. Het moet gaan om personen die:

- a) in de periode aanvangende op 1 april 1980 en eindigende op 20 augustus 1992;
- b) werden beschouwd als verdachten in de zin van artikel 19 lid 1 van het Wetboek van Strafvordering, én;
- c) waren gedagvaard zoals bedoeld in artikel 238 lid 1 van het Wetboek van Strafvordering.

93. De verdachten in het 8 december strafproces zijn echter pas op 17 november 2000 formeel als verdachten aangemerkt en blijktens het vonnis van de Krijgsraad d.d. 11 mei 2012 in deze zaak geweest, op 5 november 2007 gedagvaard.

De verdachten in het 8 december strafproces vallen dus ook niet onder de werking van sub g. van artikel 1 lid 1 van de Amnestiewet 2012.

94. Verzoekers komen dan ook tot de conclusie (i) dat de verdachten in het 8 december strafproces niet onder de werking van de Amnestiewet 2012 vallen en (ii) dat de Krijgsraad geheel onterecht in haar vonnis d.d. 11 mei 2012 heeft overwogen dat de Amnestiewet 2012 “de straffeloosheid van de telastegelegde feiten voorschrijft” en (iii) dat de Krijgsraad dus ook geheel onterecht op de zitting d.d. 13 april 2012 ambtshalve de Amnestiewet 2012 in het strafproces heeft betrokken.

95. U, Edelachtbare Krijgsraad wordt verzocht de hierbij overgelegde producties no.'s 1 en 2 als hier ingelast en woordelijk herhaald te beschouwen.

VIII. HET VERZOEK

Op grond van al het voorgaande wordt U, Edelachtbare Krijgsraad eerbiedig verzocht bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad:

- I. Te erkennen dat de Verzoekers, zo nodig via hun gemachtigden, het recht hebben zich te mengen in het strafproces tegen de verdachten van de moorden op 7, 8, of 9 december 1982 gepleegd in het Fort Zeelandia te Paramaribo (8 december Strafproces), althans daarin een bijdrage te leveren die kan leiden tot de berechting en bestraffing van de daders;

- II. Vast te stellen dat de verdachten in voormeld strafproces niet onder de werking van de "Amnestiewet 1989" (S.B. 1992 no. 68), zoals gewijzigd bij wet van 5 april 2012 (S.B. 2012 no. 49) vallen;
- III. Voor zover voormelde verdachten volgens de Krijgsraad wel onder de werking van voornoemde wet vallen, die wet in strijd met het Inter-Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens en/of in strijd met de Grondwet te verklaren en die wet daarom buiten toepassing te laten;
- IV. De schorsing van voormeld strafproces op te heffen en dat strafproces zo spoedig mogelijk te hervatten;
- V. Een door de Republiek Suriname te vergoeden schadevergoeding vast te stellen voor volgens de wet daarvoor in aanmerking komende nabestaanden van de op 7, 8 of 9 december 1982 in het Fort Zeelandia te Paramaribo vermoorde personen en/of Verzoekers, conform de door het Inter-Amerikaanse Hof voor de Rechten van de Mens gebezigde standaarden.

Hetwelk doende .....enz.

Paramaribo 13 augustus 2012

Mr. F. Kruisland

Mr. S. Marica

Mr. H.A.M. Essed